

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K. Po2 br. 22/10

Glavni pretres 19.10.2011.

Izveštaj: Nataša Kandić i Marina Kljaić, punomoćnice oštećenih

Ispitivanje svedoka Dušana Stupara

Svedok je učestvovao u napadu na Lovas kao pripadnik novoformirane stanice milicije u Tovarniku. Nakon granatiranja sela koje je izvršila vojska, njegova grupa, koju je vodio optuženi Željko Krnjajić, krenula je glavnom ulicom. Ulazili su u kuće, pozivali ljude da izađu i govorili im da obeleže kuće belim tkaninama i da ostanu u svojim kućama. Tek kada su došli do Zadruge, došlo je do sporadične pucnjave na koju su odgovorili. Kompletan napad na Lovas vodio je Mile Ergić, dok je pripadnicima milicije Tovarnika komandovao Željko Krnjajić.

Pitanja optuženog Željka Krnjajića

Pre odlaska u Lovas, u stanicu milicije u Tovarniku dolazili su neki oficiri, a često je dolazio i ministar policije SAO Krajine Bora Bogunović. Iz stanice milicije u Tovarniku otišli su na benzinsku pumpu, gde su ih dočekali ljudi iz TO kao i neki oficiri. Vojnim kamionima su prevezeni jedan deo puta prema Lovasu. Čekali su da vojska izvrši artiljerijski napad, nakon kojeg su ušli u Lovas. Meštani su im dobrovoljno predavali oružje - radilo se o lovačkom naoružanju, koje su ostavljali u Zadruzi.

Pitanja zamenika tužioca

Komandant novoformirane TO u Tovarniku bio je Mile Ergić zvani *Straja*. Za napad na Lovas saznao je dana 9.10.1991. godine uveče, dok se nalazio ispred stanice milicije. U napadu su učestvovala tri grupe. U prvjoj su bili pripadnici milicije, u drugoj su bili pripadnici TO Tovarnik a u trećoj su bili dobrovoljci. Do Lovasa su došli svi zajedno, a tek tada ih je Mile Ergić podelio u tri grupe i odredio gde će koja grupa da ide. Niko im nije objasnio kakav otpor mogu očekivati, niti naveo tačan razlog zauzimanja Lovasa. U Lovasu je sreo Josipa Peulića, ali mu nije pretio da će baciti bombu ukoliko ne otvori podrum. Nije bio u grupi koja je zapalila kuću Josipa Conjara.

Pitanja predsednika veća

U stanici milicije u Tovarniku dobrovoljcima nisu delili naoružanje i uniforme. U napadu na Lovas u istoj grupi sa njim bili su Milan Devčić, Dušan Stupar, Mirko Rudić, Zoran Tepavac, Dušan Grković i Milan Vorkapić.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Nikoga od meštana iz ulice kojom su išli nisu vodili, niti pozivali da krene u Zadregu. Iz Tovarnika su krenuli sa namerom da oslobode Lovas od Zbora narodne garde. U Lovasu nije video pripadnike hrvatske vojske. Tek je kasnije saznao da su prilikom napada stradali neki meštani.

Ispitivanje svedoka Željka Brajkovića

U vreme napada na Lovas nalazio se sa ocem u podrumu. Kod njih je došla grupa vojnika, među kojima je bio i Željko Krnjajić, i povelu ih prema Zadruzi. Kako se tamo pucalo, vojnici su im rekli da se vrata kući. Sutradan je u njihovu kuću došao Ljuban Devetak i rekao njegovom ocu da Zadruga treba da počne da radi. Održan je sastanak u Zadruzi, kojem nije prisustvovao, ali ga je otac obavestio da će obojica raditi u Zadruzi. Radio je u Zadruzi sa kombajnom, a uveče čuvao Zadruhu. Nosio je svoju staru uniformu, a u mesnoj zajednici je kao pripadnik TO zadužio poluautomatstku pušku. U vreme događanja na miskom polju nije bio u Lovasu.

Pitanja optuženog Željka Krnjajića

Na dan napada sreo je Željka Krnjajića i Dušana Grkovića. Civile niko nije primoravao da idu prema Zadruzi, ali je on samoinicijativno krenuo. Prvu noć po zauzimanju Lovasa proveo je zajedno sa ocem u kući Bože Devčića, Milanovog oca.

Pitanja zamenika tužioca

Radio je u Zadruzi pre i posle rata, jer je po zanimanju majstor. Nema neposrednih saznanja o stradanju civila na dan napada, njihovom zatvaranju i mučenju. Od Hrvata koji su radili u Zadruzi čuo je razne priče, ali to je za njega rekla-kazala. Dana 17.10.1991. godine nije došao u kuću Ane Šalaj po njenog supruga i sina, kako bi im rekao da se moraju javiti na sastanak u Zadruhu, niti je tukao braću Pavlić. Takođe, nije bio prisutan kada su Milan Devčić i Slobodan Zoraja tukli Andriju Devčića. Poznato mu je da je u selu bila formirana neka vlast, da je postojala vojna komanda i da su se morale tražiti propusnice za kretanje. Ljubana Devetaka video je drugi dan posle napada, kada je došao kod njegovog oca da ga pozove da radi u Zadruzi. Ljuban je tom prilikom imao automat. U selu je bila uspostavljena i milicija, nalazila se u kući Bore Kesera. U miliciji je bio optužen Milan Devčić. Uspostavljena je bila i TO. Svi koji su ostali u selu, čak i Hrvati, dobili su puške. Bio je pripadnik TO, ali je samo čuvao Zadruhu.

Pitanja predsednika veća

Prilikom napada na Lovas video je i dobrovoljce, ali ih nije poznavao. Nije mu poznato da su meštani Hrvati na dan napada zatvarani u Zadruzi. Video je da je tog dana gorela kuća hrvatskog policajca Ilije Bakete.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Netačni su navodi Vlatka Palijana da ga je video na putu prema minskom polju i da je tog dana bio u Lovasu. Svedokov otac je radio u Zadruzi kao šef računovodstva i nije imao nikakvih problema.

Pitanja branilaca

Prvog dana, dok je bio u kući Milana Devčića, bilo je još ljudi iz sela. Seća se da su bili braća Luketići, Đuka i Ante, i neki stariji ljudi. Kasnije je čuo od Josipa Luketića da su Đuka, Ante i njihov otac Petar Luketić ubijeni.

Ispitivanje svedoka Željka Rakića

Svedok je iz Borova Sela došao u Tovarnik 8. ili 9.10.1991. godine da obiđe rodbinu, pošto je čuo da je u to vreme Tovarnik oslobođen. Saznao je da su mu bivša supruga i sin izbegli iz Zapadne Slavonije, pa je u Tovarniku tražio neku kuću da ih smesti. Priključio se tadašnjoj

stanici milicije kao milicioner. Uveče 9.10.1991. godine u stanici milicije saznao je da se ide u napad na Lovas. Vojska ih je prevezla jedan deo puta prema Lovasu. Nakon artiljerijskog napada ušli su u selo. Grupu u kojoj se nalazio vodio je Željko Krnjajić. Kretali su se ulicom prema centru sela, niko im nije pružao otpor. Pripadnici milicije, koji su bili iz Lovasa, ulazili su u dvorišta i sa svima se pozdravljali. Dolaskom do centra sela na njih je otvorena vatra iz nekog vinograda. Sa Željkom Krnjajićem se vratio do Zadruge jer im je javljeno da jedan meštаниn Hrvat hoće da preda pušku i pištolj. Došli su do njegove kući i čovek je predao oružje bez ikakvih posledica. Kada se vraćao prema centru, Miro Pemper ih je obavestio da je jedna žena ranjena prilikom granatiranja. Uzeo je zadružni automobil i zajedno sa Željkom krenuo za Šid, s tim da ga je ostavio u Tovarniku, a ranjenu ženu odveo u Šid u bolnicu. Vratio se u Tovarnik, gde je prespavao zajedno sa Željkom. Sutradan im je jedan pukovnik rekao da moraju otići u Lovas po dva hrvatska vojnika, odnosno jedan je bio pripadnik ZNG a drugi hrvatske policije. Jedan od njih se zvao Krizmanić. Te zarobljenike su predali u Šid i vratili se u Tovarnik, gde je Željko ranjen. Zbog bolesti majke neko vreme je bio odsutan, pa je u Lovas ponovo otišao tek 21.10.1999. godine, kada je bila sahrana Milorada Vorkapića. Tom prilikom mu je Đura Prodanović rekao da će u Lovasu moći dobiti kuću da smesti svoju bivšu suprugu i sina. Doveo ih je u Lovas 23. ili 24.10.1991. godine. Od tada je i sâm živeo u Lovasu i radio kao milicioner.

Pitanja optuženog Željka Krnjajića

Prva kuća u koju su ušli u Lovasu bila je kuća Željka Krnjajića. Željko je rekao ocu da mora staviti neku belu krpu da se vidi da je kuća pregledana. Đura Prodanović mu je dao kuću koja je pripadala čoveku po imenu Ostrun.

Pitanja zamenika tužioca

Poznato mu je da su pre napada na Lovas u stanici milicije u Tovarniku neki oficiri održali sastanak sa Željkom Krnjajićem, Miloradom Vorkapićem i Stevom Jorgićem. Tom sastanku nije prisustvovao. Nakon sastanka, Željko ih je obavestio da idu u napad na Lovas. Otišli su do benzinske pumpe gde im se obratio jedan pukovnik i rekao da će dobiti pojačanje. Došle su dve grupe ljudi, neke su zvali *Orlovi*. U sastavu policije tada su bili Krnjajić, Milorad Vorkapić, Stevo Jorgić ili Srdić, Milan Radojčić, Milan Devčić, Dušan Stupar, Zoran Tepavac, verovatno i Dušan Grković. Dok su se kretali kroz Lovas nisu bili u kontaktu sa druge dve grupe koje su učestvovala u napadu. Do same Zadruge nije video ni jednog povređenog niti ubijenog civila. U blizini Zadruge je jedan civil ležao mrtav. U ulici kojom su se kretali gorela je samo jedna kuća, pa je zaključio da je ista zapaljena pre njihovog dolaska, najverovatnije prilikom granatiranja.

Pitanja predsednika veća

U ulici kojom se kretao prilikom napada na Lovas niko nije bacao bombe. Dok je bio u Lovasu video je samo jednu zapaljenu kuću upravo u toj ulici. Dobrovoljcima u stanici milicije u Tovarniku nisu deljene uniforme i naoružanje. Na dan stradanja civila nije bio na minskom polju niti se u vezi sa stradanjem civila raspravljao sa nekim kapetanom.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Niko ga nije morao posebno postavljati da radi kao milicioner u Lovasu, jer je već bio postavljen u miliciji u Tovarniku. Kada je dobio kuću, samo je prešao u odeljenje milicije u Lovasu. Radio je na poslovima održavanja javnog reda i mira. U miliciju su privođeni samo ljudi koji narušavaju javni red i mir, na primer tuku ženu ili lupaju po kući. Privedene je saslušavao Milan

Devčić, a u njegovoj odsutnosti dežurni u smeni. Nije mu poznato da je u periodu njegovog boravka u Lovasu bilo ubistava. Nije mu poznato ime Zvonko Martinović. Ne zna da li je neko prijavljivao nestanak, niti da li se u miliciji raspitivao za Matu Sabljaka. U to vreme u Lovasu je bio policijski čas. Meštani Hrvati su odlazili iz Lovasa, većinom su sami tražili da odu. Iz drugih delova Hrvatske došlo je jako puno ljudi da se naseli u Lovas. Oni su dobijali kuće koje su bile napuštene. Poznato mu je da je Ivan Ostun, čiju je kuću dobio, ubijen noću, prvog dana napada, ali se nije o tome raspitivao: *Što, jednostavno, kad je čovek ubijen?!*

Pitanja branilaca

Kontrolu policijskog časa vršila je vojska. Nije nikada saslušavao privedene jer nije bio policajac, pa mu nije poznato ni da li su prilikom saslušavanja sačinjavani zapisnici. Početkom novembra meseca u stanicu milicije došli su ljudi iz Beograda, školovani policajci.

Fond za humanitarno pravo